

Posudek vedoucího práce
na bakalářskou práci *Sandry Elefteriadisové*

„Distribuce důvěry v pracovním a rodinném životě v době flexibility
(v ekonomicky aktivní populaci města Liberce)“

Téma bakalářské práce, které si Sandra zvolila, se vyjasňovalo v průběhu jejího bakalářského studia. Nejprve se zajímala o sociální témata, která jsou formulována koncepcemi modernity. Pečlivě studovala texty autorů, jejichž texty charakterizují současnou diskusi. Byla sto aktivně využívat tyto teoretické texty, porozumět klíčovým pojmům a vymezit souvislosti mezi nimi. V první fázi přípravy k bakalářské práci se nabízelo, že by zpracovala spíše teoreticky orientovanou bakalářskou práci. Sandra však projevila zájem testovat získané teoretické poznatky pomocí empirického výzkumu. I když toto řešení jsem spatřoval jako obtížnější, respektoval jsem její rozhodnutí a snažil ji napomoci při řešení poznávacích úskalí v propojení makrosociálních teoretických interpretací s konkrétním sociologickým výzkumem.

Klíčovým teoretickým tématem, které si autorka zvolila, je fenomén flexibility, který je považován za významný projev postmoderní situace, její fragmentace a individualizace. Formy jeho projevu jsou v práci sledovány v oblasti práce a rodinného života. Zprostředkující kategorie, které napomáhají při interpretaci flexibilizace, jsou sociální statut a důvěra. Takto uzpůsobený teoretický aparát pak orientuje empirický výzkum, který využívá výběrové šetření provedeném v městě Liberci. Musím konstatovat, že tuto konstrukci si vytvořila Sandra samostatně. Představuje zajímavý pokus, jak promítnout obecnější úvahy do konkrétního nahlédnutí skutečnosti. Zajímavost spatřuji v tom, že sleduje kontext individualizačních procesů jak ve vztahu k diferencovaným zdrojům (práce, rodina, status), tak i možným integrujícím parametrům (důvěra). Tento přístup považuji za značně nápaditý a pozitivní. Souvisí to z dobře dokumentovanou teoretickou diskusi k těmto otázkám, což hodnotím jako další pozitivní rys této práce. Struktura práce je velmi dobře vystavěna: teoretická diskuse je dovedena do testovatelných hypotéz. Také dotazník je kvalitně sestaven, stejně tak i zpracování získaných dat.

Relativně odvážná formulace problému a jeho interpretačního rámce ovšem nabízí prostor pro diskusi a kritické připomínky. Ty bych viděl ve dvou segmentech předkládané práce. V diskusi o povaze důvěry bych více zdůraznil protikladnost Luhmannova a Giddensova přístupu, což znamená, že mezi aktérem a jeho prostředím (institucionálním rámcem) lze uvažovat o dvou situacích: (i) prostředím důvěry, které umožňuje důvěru „investovat“ (Giddens) a (ii) prostředím nedůvěry, kterému je čeleno způsobem provozu institucí (Luhmann). Z obou přístupů je však zřejmé, že důvěru nelze brát jen subjektivně. Do této pozice se však fenomén důvěry dostal v kontextu autorčina empirického výzkumu. Tím se ovšem ztrácí ona vyvažující úloha důvěry ve vztahu k individualizaci a flexibilitě. Úskalí zde také spočívá v tom, že status, rodinu či práci, lze statisticky a sociologicky zkoumat snadněji, protože jsou normativně zajišťovány. To nelze říci o důvěře; ta má vždy ambivalentní povahu, kterou lze empiricky jen obtížně sledovat.

Práci však celkově považuji za velmi kvalitní a novátorskou, je napsána věcně, přehledně a v dobré formě (kromě překlepů na některých stránkách a nejasnosti odkazu na Huntíka/Hunčíka). Práci hodnotím jako výbornou a navrhuji hodnocení v úrovni 44-45 kreditů.

Müller Karel

V Černošicích, 1. 6. 2007